

L'ENSENYAMENT D'INFERMERES A CATALUNYA

pel Dr. BALTASAR PIJOAN

Fins a l'Abril de 1917 es pot dir que, fora de petits intents en sentit quirúrgic i principalment per la Creu Roja, res o quasi res s'havia fet en nostra terra respecte a l'ensenyament tècnic del personal secundari: infermers i infermeres, ja que no poden ésser considerats com a tals ni les anomenades llevadores, ni els practicants o sangradors. Per altra banda, tots coneixeu de sobres el valor de la preparació que sol donar-se en les ordres religioses dedicades a aital objecte, que si bé les fa merexedores de tota nostra consideració per son esperit caritatiu i de sacrifici, no es pot tampoc desconèixer son escassíssim valor mig professional.

Era evident que la disciplina rigorosa del personal religiós, unit a la manera peculiar de viure, els havem fet insubstituïbles a pesar dels mentats inconvenients per les garanties de moralitat i economia que oferien. La majoria dels països civilitzats va sentir ja, fa molts anys, finida la guerra de Crimea, que era necessari contribuir i ajudar a la campanya empresa per Miss Nightingale, la mare de les infermeres angleses, puix que la cura dels malalts, així com la complimentació de les ordres facultatives, devia ésser confiada a persones que, a més de les condicions morals necessàries, estessin en possessió de coneixements professionals sòlids.

En matèria de cultura i d'educació, és impossible improvitzar, majorment donades les condicions de nostra gent, poc aïmant de canvis en el pensar i sentir. Les coses tenen forçosament de començar poc a poc.

La iniciativa va partir d'una entitat, el Montepio de Santa

Madrona, que amb fins altruïstes es cuidà d'ajudar a la dona que viu de son treball. La idea va ésser el petit millorament que podria conseguir-se instruint quelcom al modest personal anomenat «vetlladores de malalts», ja vell a la nostra terra. Sortosament, un cop llençat l'anunci de que s'obria el curs per aprendre de cuidar malalts, acudí un nombre inesperat i extraordinari de persones de tots estaments, donant immediatament la sensació de què l'ambient estava preparat i que nostres dones sentien el noble afany de millorament propi dels pobles vius i forts. Aleshores jo vaig decidir, havent-se'm confiat la direcció del curs, donar-li un to més extens i enlairat, a l'ensems que es confiava a altres persones d'indole pedagògica la preparació de l'element poc adaptat per a aital empresa.

Va ésser precís dividir les alumnes en grups a causa de l'excessiu nombre i vaig donar un curs teòric d'unes 25 a 30 lliçons acompanyat de la major presentació de material possible. Un cop avençat el curs, les alumnes anaren assistint a mon dispensari de la C.^a de M. Z. A., a l'objecte de fer pràctiques de cirurgia i embenaments.

M'ajudaren a la tasca, donant conferències especialitzades, distingits comprofessors, Drs. Agell, Ferrando, Nubiola, Gallart, Barraquer, Moragas i Peyrí.

Les deixebles, degudament acompanyades, han anat visitant els diversos establiments de caràcter mèdic-quirúrgic de Barcelona, en alguns dels quals tingueren ocasió de prestar-hi servei, i recordem amb plaer la petita col·laboració que algunes de nostres alumnes prestaren a l'homenatge tributat a nostre eximi cirurgià, Dr. Cardenal, en la sala d'operacions de la clínica *La Alianza*.

Acabat el curs, es va procedir a un examen de les alumnes per un tribunal format pel Dr. Francisco Esquerdo, metge numerari de l'Hospital de la Santa Creu, Dr. Cèsar Olivé, ajudant de dit Hospital i per mi.

Les alumnes aprovades foren admeses a les pràctiques que s'organitzaren l'any següent, podent fer constar que el nombre de rebutjades no passà d'un 8 o 10 %.

L'organització de les pràctiques fou laboriosa i va fer-se d'acord amb les juntes i direccions dels establiments on tingueren lloc, devent ara i un cop més significar l'agraïment més sincer a les persones que amb llur enlairat criteri i esperit patriòtic varen ajudar-nos. Tant de bo tothom hagués sigut igual!

Per dissort no fou així i tinguérem la tristesa de veure que establiments, com l'Hospital de la Santa Creu, ens tancaven rígidament la porta.

Les pràctiques consisteixen en: Assistència durant un mes i tres hores diàries a la Casa de Maternitat de Les Corts, departament de primera infància, baix la direcció dels metges interns de l'establiment. Assistència durant un mes a pràctiques de gran cirurgia a l'Hospital Clínic, servei del Dr. Puig i Sureda. Assistència a un curs de pràctiques de química en els laboratoris del Dr. Agell a l'Universitat Industrial. Assistència a un curs de cuina per malalts, fet amb arreglament a un programa concret i executat a l'Institut de Cultura de la Dona, per la senyoreta Dolors Sert.

A l'ensem que s'han fet dites pràctiques, s'ha començat cada cop nou curs teòric anàleg al primer, havent vist amb goig que el nombre d'inscripcions en els cursos successius no minva.

Aquesta és, senyors, l'obra feta al Montepio de Santa Madrona. Per nostres cursos han passat prop de 300 deixebles, l'immensa majoria amb bona assiduïtat i profit. No estic descontent de la nostra tasca, que ha donat ja fruits, i més que res, ha escampat una llavor, quina fructificació pot donar beneficis i glòria a nostra terra.

La Mancomunitat de Catalunya, regida per homes atents a les reaccions de nostre poble, va adonar-se de que era sentida una necessitat i que li calia ajudar a l'obra. Sens dubte va creure que, portada a cap pel Montepio de Santa Madrona amb els escassos medis amb que aquest disposava, no podria assolir el fi desitjable i que calia anar a la creació de personal amb preparació ja més sòlida i destinat en l'avenir a omplir els llocs de confiança en sos establiments benèfics.

La substitució del personal no pot ni deu fer-se *ab irato* movent-se per raons polítiques ni relligioses, puix això porta sempre inherents els perills i inconvenients amb què va topar França quan va fer-ho sens disposar abans d'un personal intel·ligent degudament instruït.

La Mancomunitat, previsor i inspirada en un criteri lliberal, ha creat una escola en la que totes hi són acollides. Se'ls exigeix tant sols suficiència, salut, moralitat i respecte.

Per lo que es refereix a ensenyaments, es va creure bé, donat l'estat mig de l'ensenyament primari en la nostra terra, començar per un curs principalment teòric, en el que es donessin,

a l'ensem que les nocions professionals necessàries, lliçons o cursos de matèries que milloressin el nivell cultural de les alumnes.

Acabat aquest primer any, les que a fi de curs hagin demostrat llur suficiència, seran admeses el segon a pràctiques amb internament en els establiments hospitalaris, procurant conseguir que concorrin successivament a varis de diferenta especialització i treball. Un cop a fi de curs s'hagi demostrat, a judici dels facultatius als serveis dels quals assistiren, sa aptitud i laboriositat, els serà concedit el títol o diploma d'infermera de la Mancomunitat de Catalunya, la que es compromet en el pervindre a fer eix diploma, exigible en molts dels càrrecs, els emoluments dels quals ella abona.

Per últim, les mateixes diplomades podran encara aspirar a quelcom més, treballant un altre any, a l'objecte de especialitzar-se en establiments *ad-hoc*, ja sigui com ajudanta de laboratori, ja sigui com a infermera en manicomis, ja com guarda-infants. És inútil insistir en la urgent conveniència de que a Catalunya pugui disposar-se de personal apte en eixes tres branques. Els laboratoris del món civilitzat estan ja oberts a les dones. Els manicomis necessiten millorar llur personal i la terrible mortaldat infantil que delma nostra terra, no té altre esperança de remei.

Heu's aquí, senyors, lo que hem fet fins avui. No ens ha portat a la empresa ni prejudicis, ni odis, ni vanaglòries. No volem que les infermeres siguin ni d'un color ni d'un altre, pensin com vulguin, vinguin d'on vinguin; però és precis que valguin i que, amb llur treball abnegat i intel·ligent, contribueixin al major bé de la humanitat i al major enlairament de Catalunya.

Discussió: Dr. R. Batllestini.

Conec fa temps al Dr. Pijoan i sé que és home d'acció; sé que a la Infermeria del F. C. de Madrid a Saragossa i Alacant ha modernitzat tots els procediments; d'arcaics els ha fet tornar moderns; avui allò és una veritable Clínica moderna i crec que la seva acció a l'Escola d'Infermeres serà la mateixa. La Mancomunitat, en aquest cas, podem dir que ha trobat l'home.

Discussió: Dr. Riera Villaret.

Felicito al Dr. Pijoan per la bona organització de l'Escola.

d'Infermeres, que en el pervenir vindrà a substituir l'arcàica carrera de practicants que avui dia estudien potser més dones que homes, però per a dedicar-se al curanderisme amb l'excusa de son títol oficial. L'actual carrera de practicant comprèn avui dia sols coneixements teòrics en oposició a la finalitat que tindria que tenir la carrera.

Discussió: Dr. Guilera.

Coral felicitació mereix l'obra començada pel Dr. Pijoan; era necessitat sentida de temps i per tots i jo espero que els organismes oficials de Catalunya es donaran pressa a predicar amb l'exemple modificant radicalment el regisme interior de les Cases de Caritat, Maternitat i Expòsits així com dels altres establiments benèfics provincials o municipals on s'obtindran segurament millors resultats que amb l'inepte, malgrat sa bona voluntat, personal secundari actual.

Discussió: Dr. Peyrí.

Més que objecte de discussió, la comunicació del Dr. Pijoan ha d'ésser per a apreciar-ne la utilitat.

Com que els que l'hem viscuda en podem certificar, demano que la Secció felicití al Dr. Pijoan per la seva tasca i que aquesta felicitació li serveixi per perfeccionar-la i millorar-la.

Discussió: M. Salvat.

Abans que tot prego consti el meu vot de felicitació i la meva adhesió a la proposició presentada pel Dr. Peyrí. Després sigui'm permès més que fer objeccions parlar d'aquest assumpte tan capdal per a nosaltres ja que és d'esperar que dintre poc hem de tocar-ne els seus aventatges desitjant no trobar-hi cap inconvenient.

Res tinc que afegir després de ço dit aquí del benefici social que representa aquesta bella institució, però al meu modest entendre, és qüestió molt més delicada del que a primer moment sembla, els ensenyaments auxiliars de la medicina. Tots hem tingut ocasió de veure els greus inconvenients de les institucions avui autoritzades per un títol oficial i és que l'art de curar té per a molta gent un encís especial i és en el que es veu més l'atreviment de la ignorància. Entengui's bé que jo no crec que això porti cap greuge al metge, ça com lla poc li faria, però

quantas vegades perjudiquen al malalt no ja per una mala o atrevida intervenció sinó encar que sigui deixant perdre una oportunitat, una de les condicions més essencials per a la vida del malalt, sobre tot en tocologia, on tants exemplars hem tingut ocasió de veure. Nostres costums i nostra gent no estan encarriades com a l'estranger a aquesta classe d'institucions la necessitat de les quals tots sentim però és precis procurar en crear-les evitar defectes que fins ara dominen en totes les conegudes, que la dona que vulgui cursar aquesta carrera estigui ben captinguda de la importància de la mateixa i de la tasca que li és encomanada.

Ja sé que l'amic Dr. Pijoan que amb tanta intel·ligència i cura ha cuidat d'aquesta institució, s'haurà fet aquestes o parelles consideracions i haurà posat els mitjans per a evitar tota imperfecció, però he cregut que en posar a consideració aquesta comunicació, veníem obligats a dir lo que pugui contribuir a la perfecció de la mateixa; fer-la més simpàtica que les fins avui existents. Acabo repetint la meua més sincera felicitació al disertant per la seva important tasca.

Rectificació: Dr. B. Pijoan.

Agraeix la felicitació i l'acord del Congrés.

Al Dr. Salvat diu que no s'ha perdut mai de vista el perill de que poguessin els ensenyaments d'infermeres contribuir a l'augment del curanderisme i com més educat és el personal menys degeneren en eix perill. Que anem a crear un personal capaç de rellevar a les llevadores, la ignorància de les quals en moltesqüestions i petit nivell cultural són motiu de temença per a la vida de les parteres i fa constar que en temps que corre no s'ha donat mai el cas de que les infermeres prescindissin del metge i es llencessin a fer curanderisme.